

БРОВКО Н.І., канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
09101959@mail.ru

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ПРАВОСВІДОМОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ У ТРАНСФОРМУЮЧОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Правосвідомість – досить складне та дискусійне явище. Правова свідомість є важливою соціальною цінністю. Вона нерозривно пов'язана з правом. Цінності розкривають сутність правосвідомості та впливають на формування орієнтацій людини, яка в своєму духовному розвитку пройшла довгий і надзвичайно складний шлях. Найвищим вираженням розвитку людини завжди була насамперед моральна свідомість у найгуманістичніших і прогресивніших її проявах. Сутність моральних цінностей не змінювалася від Конфуція до наших часів, змінювалось лише відношення до них та їх реалізація в житті.

У структурі індивідуальної свідомості до категорії духовних відносяться правові цінності, так як вони не підлягають будь-яким вимірам чи оцінкам, тобто відносяться до сфери належного та необхідного, що має робити людина. Особисті цінності мають проявлятися як модель належного, тобто як певний ідеал, до якого потрібно прагнути. І. Кант і Й. Фіхте зазначали, що ідеал – це вища, кінцева мета на шляху поступового «морального самовдосконалення», поступового усвідомлення гідності людини як вищого і єдиного принципу «ідеального» законодавства. За твердженням І. Канта, право являє собою мету суспільства, що перебуває в громадянському стані. Право повинно виступати вищим принципом, у той же час являючись лише моментом духовного ставлення до світу. Тому правовий ідеал виступає лише моментом ідеалу суспільного та ідеалу духовного життя, до складу якого входять Істина, Добро, Краса. Вищі цінності наповнюють людське життя вищим змістом і виступають в індивідуальній та правовій свідомості найважливішими ціннісно-змістовними орієнтирами. Таким чином, право для людей, їхнє життя і доля є основою самовдосконалення особистості, формами реалізації активності, творчості людини, гарантією волі та захисту від зла і несправедливості [1, с. 134].

Дослідження правосвідомості сучасної молоді людини у трансформуючому суспільстві – це досить важлива проблема. Адже сучасній молоді випало складне і відповідальне завдання – відродження української державності, мови, нації, традицій, побудова суспільства нового зразка. Молодь – це особлива соціальна група зі своїм мисленням, баченням, світоглядом, життєвою позицією, потребами та інтересами. Її цінності залежать від того часу та від тих ідей, які панують у суспільстві. Численні дослідження ціннісних орієнтацій молоді переконують, що зараз формується тип особистості, який характерний для західного суспільства – особистості, яка насамперед цінує себе і вважає, що її діяльність, успіх у житті залежать саме від неї. Серед молоді на сьогодні спостерігається надмірна емоційність, амбітність, посилена чуттєвість. Це пов'язано не лише з віком, а й впливом на їх свідомість інших чинників, таких як засоби масової інформації, які активно пропагують нігілізм, індивідуалізм, прагматизм, цинізм. Вони протиставляються колективізму, соціальній справедливості, гуманності, лояльності. В результаті у свідомості молоді людини виникає конфлікт цінностей.

Молодь вважає, що вона інша, що живе в інший час, що світ змінився. Все частіше вона веде вільний спосіб життя, не обтяжуючи себе забобонами та заборонами. Отож, цінностей, як таких, у молоді немає. Це новий тип людей, які встановлюють свої правила у житті. Падіння духовності у свідомості сучасної молоді пояснюється насамперед зниженням рівня життя в Україні, відсутністю соціальної захищеності, явним і прихованим безробіттям, інфляцією, невизначеністю моральних орієнтирів у політиці держави й повсякденному житті. Засоби масової інформації та комунікації дедалі більше впливають на суспільство й особливо на молодь, пропагують насилля, зброю, силу, прищеплюють моральний релятивізм, конформізм і цинічно-гедоністичне ставлення до повсякдення. Усе це призводить до відчуження дітей і молоді від моралі, спонукає їх до власних пошуків самореалізації, і врешті-решт до певного заперечення духовності й моральності як суспільно і особистісно значущих феноменів. Ці процеси посилюються кризовим станом сучасної сім'ї, яка перестає відігравати роль головного каналу долучення дитини до моральних начал і джерела розвитку моральності.

На сьогодні відсутня чітка система заходів з боку держави, які були б цілеспрямовано направлені на подолання правового нігілізму, підняття духу народу, їх віру в краще майбутнє у правовій демократичній державі.

Питання, які цінності слід утверджувати і захищати є справді важливим і дискусійним. Важливе місце тут належить правовим цінностям. Вагаємо, що право, яке має свій вияв у правових актах та правових нормах має лише йому властиві ознаки та характеристики. Його покликання встановлювати у суспільстві рівність, забезпечувати свободу, гарантувати справедливість. Молода людина повинна на свідомому рівні дотримуватись вимог права. Лише у цьому випадку вона буде розуміти їх необхідність, значущість, важливість та буде включати їх до своєї системи цінностей.

Список використаних джерел

1. Філософія права: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, С.І. Максимов та ін.; за ред. д-ра філос. наук, проф. О.Г. Данильяна. – Харків: Право, 2009. – 208 с.
2. Степин В.С. Теоретическое знание. – М.: Прогресс-Традиция, 2000. – 744 с.
3. Риккерт Г. Границы естественнонаучного образования понятий. – СПб.: Наука, 1997. – 532 с.